

Guía Docente				
Datos Identificativos				2016/17
Asignatura (*)	Investigación e innovación en didáctica da expresión musical		Código	652513215
Titulación	Mestrado Universitario en Didácticas Específicas			
Descriptor				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	2º cuatrimestre	Primeiro	Obrigatoria	3
Idioma				
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Composición			
Coordinación	Chao Fernandez, Rocio	Correo electrónico	rocio.chao@udc.es	
Profesorado	Chao Fernández, Aurelio	Correo electrónico	aurelio.chao@udc.es	
	Chao Fernandez, Rocio		rocio.chao@udc.es	
Web				
Descrición xeral				

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A5	Adquirir unha formación metodolóxica para realizar investigacións educativas.
A6	Establecer os descritores xerais que caracterizan unha investigación: seleccionar, elaborar, tratar e interpretar os datos, e presentar os resultados de acordo cos propósitos da investigación.
A7	Capacidade de aplicar coñecementos teóricos relativos ás Didácticas Específicas, tanto á investigación como á innovación e a avaliación.
A8	Ser capaz de defender e argumentar de forma oral e escrita o traballo de investigación e/ou innovación realizado, utilizando, de ser o caso, recursos audiovisuais de apoio.
A10	Coñecer os fundamentos teóricos que sustentan a investigación e innovación no ámbito das Didácticas Específicas
A12	Identificar as principais liñas de investigación e innovación e a súa evolución nas Didácticas Específicas.
A14	Coñecer diferentes tipos de metodoloxía que se empregan na investigación educativa considerando a súa pertinencia para a resolución de problemas concretos
A16	Deseñar, xustificar, organizar e avaliar propostas para a investigación e a innovación no ámbito das Didácticas Específicas.
B1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación
B2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en ámbitos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
B4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.
B10	Capacidade de organización e planificación en ámbitos educativos disciplinares e interdisciplinares.
B11	Capacidade de innovar (creatividade) dentro de contextos educativos escolares e non escolares.
B15	Ter capacidade para actualizar os coñecementos, as metodoloxías e as estratexias na práctica docente.
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral como escrita, nas linguas oficiais da Comunidade Autónoma.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe			Competencias do título
	AP5		

	AP6		
	AP7		
	AP8		
	AP10		
	AP12		
	AP14		
	AP16		
		BP1	
		BP2	
		BP4	
		BP10	
		BP11	
		BP15	
			CP1
			CP3
			CP7
			CP8

Contidos	
Temas	Subtemas
Principios básicos de la Investigación y la Innovación en Educación Musical.	Principios básicos de la Investigación y la Innovación en Educación Musical.
Perspectivas actuales en la investigación en Educación Musical.	Perspectivas actuales en la investigación en Educación Musical.
Análisis de los métodos pedagógicos musicales surgidos en el siglo XX, su vigencia en la realidad educativa actual y sus posibles adaptaciones.	Análisis de los métodos pedagógicos musicales surgidos en el siglo XX, su vigencia en la realidad educativa actual y sus posibles adaptaciones.
Investigación e Innovación en el aprendizaje musical de las aulas	Investigación e Innovación en el aprendizaje musical de las aulas

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Análise de fontes documentais	A5 A10 A12 A14	1	14	15
Sesión maxistral	A6 A10	5	5	10
Investigación (Proxecto de investigación)	A7 A16 B1 B2 B4 B10 B11 B15 C3	10	30	40
Aprendizaxe colaborativa	A5 A7 A16 B2 C7 C8	3	0	3
Presentación oral	A8 C1	1	4	5
Actividades iniciais	A10	1	0	1
Atención personalizada		1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición

Análise de fontes documentais	Técnica metodolóxica que supón a utilización de documentos audiovisuais e/ou bibliográficos (fragmentos de reportaxes documentais ou películas, noticias de actualidade, paneis gráficos, fotografías, biografías, artigos, textos lexislativos, etc.) relevantes para a temática da materia con actividades especificamente deseñadas para a análise dos mesmos. Pódese empregar como introdución xeral a un tema, como instrumento de aplicación do estudo de casos, para a explicación de procesos que non se poden observar directamente, para a presentación de situacións complexas ou como síntese de contidos de carácter teórico ou práctico.
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución de algunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe. A clase maxistral é tamén coñecida como ?conferencia?, ?método expositivo? ou ?lección maxistral?. Esta última modalidade sóese reservar a un tipo especial de lección impartida por un profesor en ocasións especiais, cun contido que supón unha elaboración orixinal e baseada no uso case exclusivo da palabra como vía de transmisión da información á audiencia.
Investigación (Proxecto de investigación)	Proceso de ensinanza orientado á aprendizaxe do alumnado mediante a realización de actividades de carácter práctico a través das que se propoñen situacións que requiren ao estudante identificar un problema obxecto de estudo, formulalo con precisión, desenvolver os procedementos pertinentes, interpretar os resultados e sacar as conclusións oportunas do traballo realizado.
Aprendizaxe colaborativa	Conxunto de procedementos de ensino-aprendizaxe guiados de forma presencial e/ou apoiados con tecnoloxías da información e as comunicacións, que se basean na organización da clase en pequenos grupos nos que o alumnado traballa conxuntamente na resolución de tarefas asignadas polo profesorado para optimizar a súa propia aprendizaxe e a dos outros membros do grupo.
Presentación oral	Intervención inherente aos procesos de ensino-aprendizaxe baseada na exposición verbal a través da que o alumnado e profesorado interactúan dun modo ordenado, propoñendo cuestións, facendo aclaracións e expoñendo temas, traballos, conceptos, feitos ou principios de forma dinámica.
Actividades iniciais	Actividades que se levan a cabo antes de iniciar calquera proceso de ensino-aprendizaxe a fin de coñecer as competencias, intereses e/ou motivacións que posúe o alumnado para o logro dos obxectivos que se queren alcanzar, vinculados a un programa formativo. Con ela preténdese obter información relevante que permita articular a docencia para favorecer aprendizaxes eficaces e significativos, que partan dos saberes previos do alumnado.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Investigación (Proxecto de investigación)	Proceso de ensinanza orientado á aprendizaxe do alumnado mediante a realización de actividades de carácter práctico a través das que se propoñen situacións que requiren ao estudante identificar un problema obxecto de estudo, formulalo con precisión, desenvolver os procedementos pertinentes, interpretar os resultados e sacar as conclusións oportunas do traballo realizado.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Análise de fontes documentais	A5 A10 A12 A14	Técnica metodolóxica que supón a utilización de documentos audiovisuais e/ou bibliográficos (fragmentos de reportaxes documentais ou películas, noticias de actualidade, paneis gráficos, fotografías, biografías, artigos, textos lexislativos, etc.) relevantes para a temática da materia con actividades especificamente deseñadas para a análise dos mesmos. Pódese empregar como introdución xeral a un tema, como instrumento de aplicación do estudo de casos, para a explicación de procesos que non se poden observar directamente, para a presentación de situacións complexas ou como síntese de contidos de carácter teórico ou práctico.	50

Investigación (Proxecto de investigación)	A7 A16 B1 B2 B4 B10 B11 B15 C3	Proceso de ensinanza orientado á aprendizaxe do alumnado mediante a realización de actividades de carácter práctico a través das que se propoñen situacións que requiren ao estudante identificar un problema obxecto de estudo, formulalo con precisión, desenvolver os procedementos pertinentes, interpretar os resultados e sacar as conclusións oportunas do traballo realizado.	50

Observacións avaliación

La asistencia a las clases presenciales es obligatoria. El alumnado, individualmente o en pequeno grupo (como máximo 2/3 alumnos/as) entregará, unha vez terminadas las clases presenciales, el trabajo realizado.

Si el estudiante no llega a una asistencia del 80% de las clases presenciales; deberá ser evaluado, además de por el trabajo, por una prueba individual. En este caso, los dos ítems de la evaluación (trabajo y prueba individual) tendrán una ponderación del 50%, exigiéndose en cada una de ellas una nota igual o superior a 5 sobre 10.

Como consideración general, se tendrá especialmente en cuenta, tanto en los exámenes como en los trabajos, las deficiencias ortográficas de puntuación y acentuación, así como una redacción inconexa o inadecuada, deficiente presentación, excesivo número de tachaduras, etc. Todo ello supondrá reducción de puntos sobre la nota obtenida.

Se hará especial hincapié en el cuidado del medio ambiente en pro de una educación y sociedad sostenible. Para ello, siempre que sea posible en la elaboración de los trabajos se empleará material de reciclaje y se evitará el uso de materiales de plástico en la entrega de los mismos (cuando sea necesario entregarlos físicamente).

Los trabajos serán enviados exclusivamente telemáticamente, y de no ser posible, en los documentos impresos no se utilizará plásticos, se elegirá la impresión a doble cara, y se empleará papel reciclado, evitando imprimir borradores.

En caso de detectar plagio en un trabajo, supondrá un 0 en la calificación.

Fontes de información

Bibliografía básica	- Abreu, D. y Moura, M. (2014). Construção de instrumentos teórico-metodológicos para captar a formação de professores. Educação e pesquisa. 40 (2), 401-414. - Arriaga, C.; Cabedo, A.; Díaz, M y Riaño, M.E, (2014). Práctica reflexiva e innovación educativa. Un estudio sobre el patrimonio musical en la formación docente. En Investigaciones en el contexto universitario actual. . Ourense: Educación Editora - Bernabé, M^a del M. (2012). Importancia de la música como medio de comunicación intercultural en el proceso educativo. . Teoría de la educación. Revista interuniversitaria, 24 (2), 107-127. - Bonil, J.; Calafell, G.; Orellana, L.; Espinet, M.y Pujol, R.M. (2004). El diálogo disciplinar, un camino necesario para avanzar hacia la complejidad.. Investigación en la Escuela, 53, 83-97 - Campbell, D. (1998). El Efecto Mozart. . Barcelona: Ediciones Urano S.A - Campbell, D. (2000). El Efecto Mozart para niños. Barcelona: Ediciones Urano S.A - Díaz, M. (2012). Investigamos, luego avanzamos. . Revista Electrónica d´Investigació Educativa y Socioeducativa, nº 2, 68-76. - Díaz, M. (2012). Aulas del siglo XXI: retos educativos. . Madrid: Ministerio de Educación, Cultura y Deportes - Díaz, M. y Giraldez, A. (2013). Investigación cualitativa en educación musical . Barcelona: Graó. - Elliot, J. (1990). La investigación ? acción en educación. Madrid: Morata. - Fernández-Carrión, M. (2011). Música y matemáticas: conexiones curriculares para un mayor éxito educativo. http://recursostic.educacion.es/artes/ - Fonseca Mora, C. y Toscano Fuentes, C. M. (2012). La música como herramienta facilitadora del aprendizaje del inglés como lengua extranjera.. Teoría de la Educación. Revista Interuniversitaria, 24 (2), 197-213 - Gadner, H. (1998). Inteligencias Múltiples. . Barcelona: Paidós. - Goleman, D. (1996). Emocional. Barcelona: Kairós. - Goleman, D. (1999). La práctica de la Inteligencia Emocional. Barcelona: Kairós. - Goleman, D. (2003). Emociones destructivas. Cómo entenderlas y superarlas. . Barcelona: Kairós. - Hemsy de Gaínza, V. (2002). Pedagogía musical: dos décadas de pensamiento y acción educativa. . Buenos Aires: Lumen. - Imbernón, F. (2012). La investigación sobre y con el profesorado. La repercusión en la formación del profesorado, ¿cómo se investiga? . Revista Electrónica de Investigación Educativa, 14(2), 1-9. - Levitin, D (2011). Tu cerebro y la Música. Barcelona: RBA. - Liern, V. y Queral, T. (2008). Música y Matemáticas: la armonía de los números. Badajoz: FESPM - Pérez Adalguer, S.y Leganés Lavall, S. (2012). La música como herramienta interdisciplinar. Un análisis cuantitativo en el aula de lengua extranjera de primaria.. Revista de Investigación en Educación, 10, 127-143. - Rusinek, G. (2004). Aprendizaje musical significativo. . Revista Electrónica Complutense de Investigación en Educación Musical, 1, 1-16. - Swanwick, K. (1997). Música, pensamiento y educación.. Madrid: Morata. - Willens, E. (1981). El valor humano de la educación musical. . Barcelona: Paidós.
Bibliografía complementaria	

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías